

РОЗДІЛ 8

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.575+351.761.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-12/78>

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ МЕДИЧНОГО КАНАБІСУ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЙМОВІРНІ РИЗИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

MEDICAL CANNABIS LEGALIZATION: CURRENT TRENDS AND PROBABLE RISKS FOR UKRAINE

Бахуринська О.О., к.ю.н., доцент,

доцент кафедри кримінально-правової політики та кримінального права

Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ухвалення проекту Закону № 7457 від 10.06.2022 «Про регулювання обігу рослин роду конопль (*Cannabis*) в медичних, промислових цілях, науковій та науково-технічній діяльності для створення умов щодо розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування онкологічних захворювань та посттравматичних стресових розладів, отриманих внаслідок війни» окреслило остаточні орієнтири вирішення питання про гарантії прав пацієнтів на лікарські препарати на основі канабісу та розвиток наукових досліджень терапевтичного потенціалу конопель.

Оцінка легалізації канабісу є складною справою. Цей процес потенційно може по-різному впливати на такі сфери інтересів, як охорона здоров'я, громадська безпека, динаміка ринків, кримінальне правосуддя тощо, з деякими сприятливими наслідками в одних сферах і несприятливими наслідками у інших. Ця тема особливо актуальна зараз, оскільки в останні роки все більше держав провадять політику, спрямовану на дозвіл використання канабісу не лише з медичною чи науковою метою, а й в інших цілях.

У статті розглядаються окремі виклики та ймовірні ризики лібералізації державної політики України у сфері культивування та використання рослин роду конопль або виготовлених із них лікарських засобів у медичній практиці та у науково-дослідницькій діяльності. Досліджуються позитивні та негативні аспекти легалізації медичного канабісу з урахуванням тенденцій в українському суспільстві й з урахуванням міжнародного досвіду. Аналізуються аргументи прихильників та противників такого законодавчого рішення.

Для зменшення ризиків держава повинна вжити адекватних заходів для запобігання витоку канабісу в незаконні канали та немедичного використання, усунути регуляторні, фінансові та культурні перешкоди проведенню наукових досліджень використання канабісу у медичних цілях, гарантувати рівний доступ до препаратів канабісу, які пройшли клінічні випробування, регулятивну оцінку та схвалення, створити мережу, яка об'єднала б компетентні національні органи влади та громадянське суспільство, організації пацієнтів, медичних працівників, щоб забезпечити ефективну реалізацію стратегії щодо обігу лікарських засобів на основі канабісу.

Ключові слова: канабіс, наркотичні засоби, лікарські засоби на основі канабісу, легалізація медичного канабісу, регулювання обігу рослин роду конопль, немедичне вживання канабісу, криміногенні ризики.

The adoption of the draft law № 7457 dated 06.10.2022 «On regulating the circulation of plants of the hemp genus for medical, industrial purposes, scientific and scientific and technical activities to create conditions for expanding patients' access to the necessary treatment of oncological diseases and post-traumatic stress disorders, received as a result of the war» outlined the final guidelines for solving the issue of guaranteeing patients' rights to regulatory-approved cannabis-based medicines and to development of scientific research on the therapeutic potential of cannabis.

Assessing cannabis legalization is a complex undertaking. Cannabis legalization can potentially affect areas of interest such as public health, public safety, market dynamics, criminal justice, etc., differently, with some favorable effects in some areas and unfavorable effects in others. This is particularly relevant as in recent years a growing number of States have adopted policies that permit the use of cannabis for non-medical and non-scientific purposes.

This article examines the challenges and probable risks of Ukraine's liberalization of state policy in the sphere of cultivation and use of hemp plants or medicines derived from them in medical practice and for scientific purposes. The main positive and negative aspects of the legalization of medical cannabis are studied, taking into account trends in Ukrainian society and taking into account international experience. The arguments of supporters and opponents of such a decision are analyzed.

To reduce the risk, the state should take appropriate measures to prevent cannabis and cannabis-based medicines leakage into illegal channels and non-medical use, and remove the regulatory, financial, and cultural barriers that weigh on scientific research into the use of cannabis for medicinal purposes, and establish a network that would bring together the responsible national authorities and civil society, patient organisations, healthcare professionals, along with other relevant stakeholders, to ensure effective implementation of the strategy for cannabis-based medicines.

Key words: cannabis, drugs, cannabis-based medicines, legalization of medical cannabis, cannabis plant control, non-medical use of cannabis, criminogenic risks.

Постановка проблеми. З прийняттям 21 грудня 2023 р. у другому читанні та в цілому проекту Закону «Про регулювання обігу рослин роду конопль (*Cannabis*) в медичних, промислових цілях, науковій та науково-технічній діяльності для створення умов щодо розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування онкологічних захворювань та посттравматичних стресових розладів, отриманих внаслідок війни» (реєстр. № 7457, від 10.06.2022) [1] визначено конкретні напрямки забезпечення гарантій прав пацієнтів на лікарські препарати на основі канабісу та розвиток наукових досліджень терапевтичного потенціалу конопель та їх сполук. Цьому передувала вельми три-

вала та динамічна дискусія у фаховому та громадському середовищі, критика та коментарі до першої редакції законопроекту, схваленої 13 липня 2023 р. Зокрема, зверталася увага на незавершеність формування супровідного пакету законопроекту через відсутність проекту змін до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів від 6 травня 2000 року; критикувалося рішення авторів цього законопроекту віддати питання визначення відсотка вмісту концентрації тетрагідроканабінолу у сортах рослин роду конопль для медичних цілей на розсуд КМУ, а не встановити ці параметри безпосередньо у законі; проблемним визнавалася назва законопроекту, яка обмежує

перелік медичних показань, при яких може допускатися медичне вживання препаратів канабісу. Ці та багато інших принципових положень законопроекту, на яких наголошували експерти [2], активно доопрацьовувалися при його підготовці до другого читання. Однак, прогнозується, що обговорення проблем, пов'язаних зі змінами регуляторних підходів у сфері культивування й обігу конопель та продуктів з них, набуде нового змісту.

Стан дослідження проблеми. Проблематика легалізації медичного канабісу в Україні та зарубіжних країнах є предметом широкої громадської дискусії та експертних досліджень у галузях медицини, економіки, права. Зокрема, останнім часом даному питанню свої публікації присвятили вітчизняні правники Н. Мирошниченко, Л. Абакіна-Пілявська, К. Гуртова, В. Касьяненко, С. Лозова, В. Одинцова, С. Чернологова, К. Янішевська, представники медичної сфери В. Усенко, К. Косяченко, а також інші фахівці. У контексті прав людини проблему забезпечення права особи на вживання психоактивних речовин як способу полегшення фізичних страждань зокрема досліджував Ю. Турянський.

Здебільшого науковці та практики погоджуються з актуальністю перегляду національного законодавства у сфері регулювання контрольованого обігу рослин роду коноплі (*Cannabis*) та їх похідних з метою застосування у медичній практиці, освітній, науковій та науково-технічній діяльності, яка також підтверджується наполегливими кроками громадськості й законодавців у цьому напрямку.

Водночас, неоднозначність підходів до оцінки позитивних та негативних ефектів прийняття зазначеного законодавчого рішення, досвід інших країн у досліджуваному аспекті та висновки міжнародних експертних організацій дають підстави для дещо песимістичного висновку про те, що ухвалення цього закону може стати передумовою виникнення ряду соціальних, економічних, правових та кримінологічних ризиків, що потребуватимуть оцінки та запобігання.

Метою дослідження є спроба окреслити окремі потенційні виклики й загрози, які можуть постати перед українським суспільством у зв'язку із лібералізацією політики держави у сфері культивування та обігу канабісу та його похідних у медичних і наукових цілях.

Виклад матеріалів дослідження. Вивчення положень законопроекту № 7457, супровідних документів, поправок та нових пропозицій, ознайомлення з низкою міжнародно-правових актів, коментарями представників влади, громадськості й науки дозволило визначитися щодо декількох можливих проблем, пов'язаних з розширенням можливостей культивування рослин конопель з медичною та науковою метою, а також медичного застосування канабісу та його сполук: 1) корупційні ризики або проблеми вельми формального державного контролю за застосуванні механізму ліцензування та контролю за культивуванням конопель, обігом, розподілом та використанням канабісу та його сполук у медичній практиці, науковій та науково-технічній діяльності з подальшою загрозою немедичного використання та витоку у незаконні канали обігу; 2) проблеми нормативно-правової регламентації та ефективності конкретних програм застосування канабісу у медичних та наукових цілях, визначення критеріїв розуміння понять «медичне, освітнє, наукове та науково-технічне застосування» тощо; 3) ризик культивування рослин роду конопель виключно для експорту, зважаючи на проблеми (фінансові, адміністративно-управлінські, правові тощо) проведення національних наукових досліджень медичних властивостей канабісу та його похідних; 4) труднощі з дотриманням законних механізмів доступу значної кількості пацієнтів до препаратів медичного канабісу, у т. ч. в умовах гуманітарної кризи, пов'язаної зі збройною агресією РФ проти України; 5) ризики суттєвої активізації діяльності організованих злочинних угруповань

(в т.ч. транснаціональних), пов'язаної з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин у цьому конкретному сегменті їх обігу; 6) ризик дисбалансу між дотриманням прав і свобод людини та забезпеченням інтересів громадського здоров'я, здоров'я нації; 7) формування у суспільстві уявлень про нешкідливість та навіть корисність канабісу без урахування наукових доказів такого впливу на здоров'я людини та за відсутності належної інформаційно-просвітницької кампанії; 8) романтизація позамедичного вживання канабісу, пропаганда такого способу його споживання і, як наслідок (а в окремих випадках – і як причина), активне лобіювання зацікавленими соціальними групами повної офіційної легалізації марихуани та її продуктів [3, с. 166].

На тлі посилення у світі тенденцій до впровадження механізмів легалізації використання канабісу, в т.ч. і з рекреативною метою, тобто вживання без призначення лікаря та з не пов'язаних з медичним використанням причин, більш пильної уваги заслуговують проблеми, які потенційно загрожують процесами розширення цілей культивування конопель та обігу її продуктів в Україні. Зрозуміло, що наразі у нашій державі не йдеться про легалізацію канабісу як наркотичного засобу і скасування кримінальної відповідальності. Законодавчі зміни режиму контролю з повної заборони на режим контрольованого обігу наркотичних речовин, які роблять можливим наукову розробку та медичне використання лікарських засобів та препаратів конопель, не означають легалізації рослини та її сполук для немедичного рекреативного застосування [4, с. 39–40].

Менше з тим, саме термін «легалізація» є поширеним у дискурсі в Україні та в інших країнах. Коли йдеться про заходи контролю над наркотичними речовинами, широко вживаються поняття «легалізація», «декриміналізація», рідше – «депеналізація» попри те, що Конвенція ООН про наркотичні засоби 1961 року не містить визначення цих понять. Згідно позиції Міжнародного комітету контролю за наркотиками (МККН) «декриміналізацією» зазвичай називають політику скасування кримінальної протиправності вживання та зберігання наркотиків та пов'язаних з ними дрібних правопорушень. «Депеналізація» означає ситуацію, коли певне діяння залишається кримінально-протиправним, однак передбачені за нього кримінально-правові санкції застосовуються в обмеженому обсязі без внесення змін до законодавства. Ситуації, коли на національному рівні дозволений вільний (як у медичних, наукових, так і у інших цілях) обіг речовин, які перебувають під міжнародним контролем, і не встановлено юридичної відповідальності за вживання чи зберігання конкретного виду речовини, називають «легалізацією», а в окремих країнах – «регульованим ринком» [5, с. 3].

У більшості країн світу використання канабісу залишається незаконним, а його виробництво та обіг не у медичних чи дослідницьких цілях заборонені. Разом з тим спостерігається тенденція до розширення упровадження нових стратегій та механізмів його медичного застосування, декриміналізації або відмови від кримінального переслідування як за дрібні правопорушення тощо; і, врешті, уряди за власною ініціативою чи за волевиявленням громадян, переходять до легалізації вживання марихуани у рекреативних цілях.

Міжнародний комітет контролю за наркотиками постійно наголошує, що згідно з п. (с) статті 4 Єдиної Конвенції про наркотичні засоби 1961 р. з поправами виробництво та обіг наркотичних засобів обмежуються виключно медичними та науковими цілями і що заходи, які допускають немедичне вживання канабісу, є порушенням сторонами Конвенції своїх правових зобов'язань. Європейський парламент у своїй резолюції від 13 лютого 2019 року щодо використання канабісу у медичних цілях (2018/2775(RSP)) зазначив, що оскільки кожна країна-

член ЄС самостійно визначає правила щодо використання медичного канабісу, то законодавчі підходи щодо контролю за обігом канабісу з медичною метою, наприклад, щодо максимально допустимих рівнів концентрації ТГК і КБД, суттєво відрізняються; при цьому в ЄС і в усьому світі розширюється досвід послаблення такого контролю, і це стає певною проблемою для тих країн, які дотримуються більш стриманого підходу до легалізації контрольованих речовин. Між національними адміністраціями все ще існують непорозуміння щодо різних способів використання канабісу, до того ж легалізацію канабісу для рекреативного використання часто плутають з необхідністю надання легального доступу до канабісу з медичною метою для тих пацієнтів, які цього потребують [6].

У багатьох країнах шлях до легалізації був тривалою еволюцією поколінь, що пройшла через ініціативи використання канабісу у медичних цілях з різним ступенем дозволів та обмежень. Як правило, заходи щодо легалізації обмеженого немедичного вживання канабісу та його похідних насамперед здійснюються там, де раніше реалізовувалися програми застосування канабісу у медичній практиці та з науковими цілями.

Тема легалізації вживання канабісу та аналізу світових тенденцій, вельми актуальна на сьогодні, стала ключовою у доповіді МККН ООН за 2022 рік [5]. За загальною оцінкою, МККН ООН вбачає перші ознаки того, що легалізація канабісу здійснила масштабний вплив на здоров'я населення та громадську безпеку, динаміку ринків та комерційні інтереси, на роботу системи кримінального правосуддя. Наводяться свідчення, що розширення ринку канабісу медичного та промислового призначення використовується для незаконних цілей, в т.ч. й злочинними організаціями, пов'язаними з масштабним незаконним обігом наркотиків [5, с. 2].

В Україні сприйняття політичних кроків у бік лібералізації державного регулювання обігу конопель з метою використання в освітній, науковій та науково-технічній діяльності, виробництва наркотичних засобів, психотропних речовин та лікарських засобів для розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування вельми суперечливе; думки та ставлення політиків, фахових експертів, громадськості до проблеми подекуди абсолютно протилежні, продиктовані моральним обуренням через потенційну всюдозволеність та бажанням захистити моральні цінності, або ж прагненням забезпечити пацієнтам необхідне лікування чи комерційними цілями. За влучним висловом дослідника проблем впровадження концепції зменшення шкоди Ендрю Лі Болла, представники консервативної політики щодо наркотиків побоюються підризу традиційних цінностей та системи контролю за наркотиками; прихильники їх легалізації бачать можливості для радикальної реформи законодавства. Десь посередині – постачальники послуг і громадські правозахисники сподіваються на більш прагматичні, засновані на фактах, рішення [7, с. 685].

Так, противники лібералізації антинаркотичної політики переконані у тому, що в сучасних реаліях українського сьогодення категорично неможливо дозволити легалізацію медичного канабісу. Така позиція будеється на тому, що це сприятиме поширенню наркоманії, збільшенню можливостей для нелегальної торгівлі нарковмістними продуктами та наркотичними засобами тощо [8, с. 98–99].

На іншу думку, послаблення регулювання обігу медичного канабісу на національному рівні може мати низку позитивних наслідків як для наукової та пацієнтської спільноти, так і для економіки України загалом. Це дозволить запуснути повноцінні наукові дослідження, спрямовані на вивчення впливу канабісу та його сполук на організм людини, використовувати препарати канабісу з медичною метою, а також може принести значні інвес-

тиції в економіку й регулярні надходження до бюджету у формі податків і митних зборів у разі врегулювання на законодавчому рівні можливості культивування та застосування канабісу з медичною й науковою метою [9].

Представники урядів окремих країн наголошують (і не завжди небезпідставно), що легалізація канабісу (окрім економічних вигод) сприяє, зокрема, забезпеченню ефективності системи охорони здоров'я, профілактиці наркоманії, скороченню масштабів незаконного обігу, мінімізації кримінального переслідування за незаконне вживання психоактивних речовин та стигматизації осіб, що їх вживають.

Зацікавлені у отриманні комерційних прибутків бізнесові кола лобюють відміну тотального контролю за обігом канабісу, що, за свідченнями експертів, зокрема сприяє формуванню уявлення про вживання канабісу як повсякденного безпечного явища. Суспільна свідомість часто відносить канабіс до «легких» наркотиків, а сама така назва у багатьох людей може знімати психологічний бар'єр у мотиваціях вживання канабісу [10, с. 160].

Проведене у травні 2019 року групою «Рейтинг» опитування «Оцінка медичної сфери в Україні» показало, що легалізацію медичної марихуани для пацієнтів, що потребують відповідного лікування, повністю підтримували 30%, а певною мірою – 28% опитаних. Категорично проти такої легалізації висловилися 24% респондентів, ще 9% – були скоріше проти, і 9% не визначилися. Найбільшу підтримку ідея отримала у мешканців Києва, серед людей молодшого віку та людей з більш високими статками [11].

З результатами проведеного Центром Разумкова у липні 2023 року громадського опитування «Оцінка громадянами ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, ставлення до окремих ініціатив органів влади» частки відвертих прихильників і категоричних противників легалізації медичного канабісу статистично значуще не змінилися – 35% громадян її цілком підтримують, а 37% – не підтримують. Частіше підтримують зазначену ініціативу респонденти з вищим рівнем освіти (від 26% серед тих, хто має середню або неповну середню освіту, до 42% серед тих, хто має вищу освіту), а також відносна більшість представників молодших груп (до 40 років); проти виступає відносна більшість тих, кому 50 і більше років [12].

Не маючи більш детальної інформації про ступінь обізнаності населення про проблеми легалізації психоактивних речовин в цілому та лібералізації національної антинаркотичної політики щодо обігу медичного канабісу зокрема, і зважаючи на недосконалість методик проведення опитувань та формулювання запитань для респондентів, на жаль, складно визначитися щодо достатньо вираженого та обґрунтованого ставлення громадян до предмету проведених опитувань, до розуміння сутності запропонованого реформування законодавства, механізму та наслідків реалізації політики послаблення контролю за обігом сполук канабісу у медичних та наукових цілях. Зокрема, навряд чи можна припустити, що причиною підтримки молоддю «легалізації» саме медичного канабісу є їхня стурбованість проблемами здоров'я пацієнтів, які потребують лікування препаратами з нього.

Складність проблеми та брак роз'яснень щодо цілей і характеру змін до регулятивного законодавства, про сутність і форми медичного застосування канабісу, прогнаних результатів лібералізації його обігу та інших важливих аспектів уможливило маніпуляції громадською думкою. Враховуючи поляризацію поглядів на легалізацію медичного канабісу, прихильники часто вибірково збирають або поєднують різні показники, зосереджуючись виключно на результатах, що сприяють їхнім попереднім висновкам.

Попри наявний досвід легалізації канабісу у низці країн світу та численні дослідження терапевтичного

та промислового потенціалу канабісу з констатацією його позитивного впливу на здоров'я людини та певні сфери життєдіяльності суспільства, все ж необхідно зважати на висновки МККН та Управління ООН по наркотиках та злочинності: станом на 2022 рік легалізація канабісу в багатьох юрисдикціях (у т.ч. у Європі) сприяла збільшенню темпів його щоденного вживання, а середній вміст ТГК у різних продуктах канабісу продовжує суттєво зростати; помітно збільшилося число звернень про регулярне вживання сильнодіючих продуктів канабісу молоддю, зросла частка осіб з психічними розладами, госпіталізацій та суїцидів на ґрунті вживання цих речовин [13, с. 23–26].

У листопаді 2023 року Американська кардіологічна асоціація на своїх наукових сесіях представила дані досліджень впливу на здоров'я людини вживання марихуани без медичних показань. Оскільки все більше людей у США вживають марихуану в медичних та рекреативних цілях, два нових дослідження припускають, що її регулярне вживання може підвищити ризик серцевої недостатності, інсульту або інфаркту, навіть з урахуванням інших факторів ризику, такі як діабет 2 типу, високий кров'яний тиск та ожиріння. Зокрема, люди, які повідомили про щоденне вживання марихуани, мали на 34% вищий ризик розвитку серцевої недостатності порівняно з тими, хто ніколи її не вживав [14].

Згідно з доповіддю Європейського моніторингового центру з наркотиків та наркотичної залежності «Ситуація з наркотиками в Європі до 2023 року – огляд та оцінка нових загроз і нових подій» розширення у Європі практики регулювання обігу деяких форм канабісу для терапевтичних цілей, поряд із заходами контролю за незаконним обігом канабісу, дедалі частіше стикається з новими проблемами, пов'язаними з новими формами цієї речовини та способами її використання. Водночас країни-члени ЄС продовжують змінювати свій політичний підхід до подальшого створення нових рекреаційних ринків канабісу.

Канабіс залишається найпоширенішою і найдоступнішою забороненою речовиною. У експертів викликає особливе занепокоєння наявність на нелегальному ринку високоефективних екстрактів і харчових продуктів з конопель, яку пов'язують зі збільшенням випадків госпіталізацій із проявами гострої токсичності. У 2021 році спостерігалось загальне збільшення на нелегальному ринку рослинних продуктів, які, окрім ТГК або інших природних канабіноїдів, містять сильнодіючі синтетичні добавки. Деякі синтетичні канабіноїди є надзвичайно потужними у своїй дії і спричиняють передозування, у тому числі й летальні. У доповіді зазначається, що у травні 2022 року різноманітність нелегального ринку канабісу ще більше зросла з доступністю у Європі першого напівсинтетичний канабіноїду – гексагідроканнабінолу (ГГК): протягом 2022 року ГГК був ідентифікований у двох третирах держав-членів ЄС і комерційно продавався в деяких країнах як «легальна» альтернатива канабісу. Хімічна подібність складу ГГК до дельта-9-ТГК дозволяє змішувати його з рослинним канабісом із низьким вмістом ТГК, однак ні його фармакологічні властивості, ані токсичний вплив детально не вивчені. Новизна цих форм канабісу піднімає

питання щодо безпеки споживачів, особливо через брак інформації про їхній вплив на здоров'я людини, і створює проблеми у політиці зменшення шкоди [15].

В Україні дослідження поширеності вживання наркотичних речовин серед населення у віковій групі 15–64 років проводяться вельми фрагментарно і тому на сьогодні наша країна, за винятком окремих опитувань, не має повного обсягу зведеної інформації з цього питання. Однак, і в Україні, за даними звіту щодо наркотичної та алкогольної ситуації в Україні за 2023 рік (за даними 2022 року), лідером серед уживаних психоактивних речовин є канабіс – його вживало 36,2% опитаних осіб, ще 30,6% опитуваних вживали кілька речовин [16, с. 46–49].

Висновки. Легалізація медичного канабісу потенційно може по-різному вплинути (і впливає) на сферу охорони здоров'я, громадську безпеку, верховенство права тощо. Тому оцінка впливу лібералізації контролю за обігом конопель та їх похідних є складним завданням. Результат такої оцінки здебільшого залежить від особливостей національної політики та суспільного сприйняття у країні, що легалізувала канабіс, від ступеню розвитку легального й нелегального ринків його обігу, від нормативно-правового регулювання цієї сфери, а так само від достовірності результатів досліджень про вплив вживання медичного канабісу на здоров'я людини, які можуть забезпечити основу для поточного моніторингу. І вельми важливим є продовження зусиль з відстежування різностороннього впливу законодавчих ініціатив для кращого розуміння проблеми та пов'язаних з нею соціальних та економічних здобутків і втрат.

Враховуючи уже реальні перспективи лібералізації політики України у сфері обігу наркотичних речовин, а також експертну міжнародну оцінку стану та розвитку процесів легалізації канабісу у медичних та інших цілях у світі, важливо зазначити, що реалізація національної політики у даній сфері має бути послідовною, ретельно зваженою та регламентованою щодо усіх її етапів. Завданнями держави має зокрема стати: забезпечення доступності лікарських засобів на основі канабісу, які б задовольняли реальні потреби пацієнтів, а також створення передумов для безпечного і рівного вибору між різними видами лікарських препаратів на основі конопель; сприяння забезпеченню найвищих стандартів незалежних наукових досліджень терапевтичного ефекту конопель та їх сполук, розробки та фармацевтичного нагляду і гарантувати, що використанню у медичних цілях підлягатиме безпечний і контрольований канабіс (його препарати), який пройшов клінічні випробування, регуляторну оцінку та схвалення; недопущення розширення організованих злочинних мереж наркоторгівлі внаслідок легалізації медичного канабісу; сприяння об'єднанню компетентних державних інституцій, організацій пацієнтів, медичних працівників, громадянського суспільства та наукових кіл для забезпечення ефективної реалізації політики регулювання обігу конопель з метою використання у освітній, науковій та науково-технічній діяльності, виробництва наркотичних засобів, психотропних речовин та лікарських засобів для розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про регулювання обігу рослин роду коноплі (*Cannabis*) в медичних, промислових цілях, науковій та науково-технічній діяльності для створення умов щодо розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування онкологічних захворювань та посттравматичних стресових розладів, отриманих внаслідок війни: проект Закону № 7457 від 10.06.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39783>
2. Висновок ГНЕУ на проект Закону України «Про регулювання обігу рослин роду коноплі (*Cannabis*) в медичних, промислових цілях, науковій та науково-технічній діяльності для створення умов щодо розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування онкологічних захворювань та посттравматичних стресових розладів отриманих внаслідок війни». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1350051>
3. Бахуринська О.О. «Легалізація» канабісу: деякі ризики для України. International scientific conference «Development trends in legal science and education of Ukraine in the context of European integration»: conference proceedings (November 1–2, 2023. Czestochowa, the Republic of Poland). Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. 220 pages. P. 163–66.
4. Усенко В. О., Косяченко К. Л. Сучасний стан використання сполук канабісу в світовій медичній практиці. *HTA: Оцінка технологій охорони здоров'я*. 2019. № 2. С. 27–40. URL: <https://hta.ua/dijalnist/zhurnal-hta/zhurnal.html>

5. The Report of the International Narcotics Control Board for 2022 (E/INCB/2022/1). United Nations, Vienna, 2023. URL: https://www.incb.org/documents/Publications/AnnualReports/AR2022/Annual_Report/E_INCB_2022_1_eng.pdf
6. European Parliament resolution of 13 February 2019 on use of cannabis for medicinal purposes (2018/2775(RSP)). Summary. URL: <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1573619&t=e&l=en>
7. Ball, A. L. HIV, injecting drug use and harm reduction: a public health response. *Addiction*. 2007 May; 102 (5). P. 684–690.
8. Мирошниченко Н., Абакіна-Пілявська Л. Щодо легалізації канабісу в медичних цілях. *Юридичний вісник*. 2021/6. С. 96–102.
9. Даневич Б., Груднін А. Канабіс не наркотик: як вплине на світ та Україну таке твердження ООН і які можливості відкриються для застосування марихуани з медичною метою. 15 січня 2021 р. URL: [https://mind.ua/openmind/20220681-kanabis-ne-narkotik-yak-vpline-na-svit-ta-ukrayinu-take-tverdzhennya-oon](https://mind.ua/openmind/20220681-kanabis-ne-narkotik-yak-vpline-na-svit-ta-ukrayinu-take-tverdzhennya-oon-i-yaki-mozhovosti-vidkriyutsya-dlya-zastosuvannya-marixuani-z-medichnoyu-metoyu)
10. Одинцова В.О. До питання щодо декриміналізації обігу канабісу в незначних розмірах. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка*. 2019. Вип.3. С. 165–166.
11. Оцінка медичної сфери в Україні: опитування групи «Рейтинг» (21–29 травня 2019 р.) URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/osenka_medichinskoj_sfery_v_ukraine_21-29_maya_2019_goda.html?fbclid=IwAR1Y-ejTp0ZGm1vSIFOIGV9Ola6KhrElm7E2pmZjXEB-Xt79K1ijjSw-Oi8
12. Оцінка громадянами ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, ставлення до окремих ініціатив органів влади: опитування. Центр Разумкова (липень 2023 р.) URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia>
13. UNODC, World Drug Report 2022 (United Nations publication, 2022). URL: https://www.unodc.org/res/wdr2022/MS/WDR22_Booklet_3.pdf
14. Marijuana use linked with increased risk of heart attack, heart failure. American Heart Association Scientific Sessions 2023. URL: <https://newsroom.heart.org/news/marijuana-use-linked-with-increased-risk-of-heart-attack-heart-failure>
15. The drug situation in Europe up to 2023 – an overview and assessment of emerging threats and new developments URL: https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023/drug-situation-in-europe-up-to-2023_en
16. Звіт щодо наркотичної та алкогольної ситуації в Україні за 2023 рік (за даними 2022 року). Київ, 2023. URL: https://www.emcdda.europa.eu/drugs-library/national-report-drug-and-alcohol-situation-ukraine-2023-based-data-2022_en